

Осип Назарук

**Наш Єпископат в Америці
і
Боротьба Проти Нього**

Филадельфія, Па.
1926.

Печатано 2.000 прим.

З Друкарні „АМЕРИКИ” 817 N. Franklin Street, Philadelphia, Pa.

ВСТУПНЕ СЛОВО

Всяка акція викликає контракцію.

Від часу світової війни скріпилася в цілім світі акція Церкви й віруючих людей. Скріпилася вона й у нашім народі. Повстали окремі організації й органи в краю, що стали на становищі християнської ідеології. І зачали вертати до Церкви визначні світські діячі наші, що згадаємо тільки радикального діяча такої міри як Др. Вол. Охримович, Др. С. Гриневецький і и.

Сі вірадрні факти занепокоїли ворогів Церкви, вихованих у передвоєнним хаосі. На тім загальнім тлі появилися і тут на американській землі нові напасти хаотиків на Церкву тай тих, що при Церкві стали.

Тут подаємо ряд статей, з котрих наші думаючі люде побачать, хто і якими способами воює тепер проти Церкви. Сподіємося, що ся збірка статей придасться не тільки в нашій сучасній боротьбі, але й у будучности нашій історії для оцінки тих, що будували, бо навчилися чогось з великого нещастя свого народу, — і тих, що далі руйнували, бо не навчилися нічо-

Статті сі се передрук з "Америки."
гісенько.

Автор.

ЗНАЧІННЄ УКРАЇНСЬКОГО ЕПИСКОПАТУ І БОРОТЬБА ПРОТИ НЬОГО

Вступна стаття з приводу пресової полеміки, розпочатої Паном
Д-ром Л. Мишугою під фірмою “Обєднання” дня 1 липня
1926 р., проти нашого Єпископату у Злучених
Державах Північної Америки.

Від хвилі упадку української державности та її світської влади, проти котрої ні в минувшині, ні в сучасности ніколи й нічим не провинилася ніяка українська церковна гієрархія—являється найвисшим верхом нашої суспільности наш Єпископат. Се верх признаваний від віків і своїми і чужими, навіть ворогами. Не єсть се стан нормальний. Бо Спаситель, котрого слово се найвищий закон для Церкви і всіх Працьовників її—вчив ясно і виразно: “Царство моє не от міра сего.” А се значить, що область Церкви се область духа і моралі. Одначе власне та область єсть основою і фундаментом усякої здорової суспільности та трівкости всякої її сили і тим самим також світської. Колиж світська влада якогось народу впаде, тоді автоматично і самозрозуміло остає ще його Влада Духовна. Вона часто богато соток літ передержує на собі ненормальний для неї тягар всякої репрезентації народу в часах, коли даний нарід попадає в хаос і неволю. Той подвійний тягар репрезентації передержала більше ніж пів тисячі літ наша церква під страшенно тяжким гнетом окупантів. Передержала—і все радо уступала другу, світську репрезентацію світській владі нашого народу і нашої землі. Як тільки та влада чоявилася, вона ніколи не мала перешкод від нашої Духовної Влади, а все знаходила поміч і підмогу по силам Церкви нашої і Працьовників її. Доказів на те безліч в цілій історії української землі і нема ні одного противного доказу аж до наших днів—коли Працьовники нашої Церкви по всій землі і в усіх країнах світа, де тільки були священики наші, обстоювали і підпирали світську владу України—навіть з проповідниць і конфесіоналів. Словом, за тисячу літ нашої історії не було і нема ні одного випадку неприхильного поведєня нашої церковної Гієрархії супроти нашої світської влади або представників її. На совісти всіх Владик нашої Церкви від часів Володи-

мира св. аж по наші криваві дні нема навіть тіни гріха супроти влади народу свого та представників її. Бо чесно сповняла весь час Церков наша заповіт Христовий: “Віддайте Богови, що Боже, а кесареви (світській владі), що кесареви.”

* * *

Коли лучалися зі сторони світської інтелігенції навіть дуже тяжкі напади на Владик нашої церкви, то чим кінчилися ті напади? Вони кінчилися все і без виїмку доказом, що не було вини по стороні ніякого церковного Владики. Нпр. за памяти сего покоління відбувалися тут такі шкальованя Покійного Преосвященного Сотера, яким тяжко знайти пару в історії культурних народів. Хто не памятає тих довгих і страшних нападів проти Покійного? А як же скінчилися ті напади? Хто ще сьогодні думає що за Покійним була яканебудь вина, хочби така велика як макове зерно? Не тільки весь народ наш, котрий не винен був у тій боротьбі, але й ті, що її завинили, викликали та вели аж поки не побачили трупа Владики на гробовій дощці—призналися, що зле робили. Призналися і дорогий вінець прислали на домовину Його. Вінця того дорогого вправді не прийняли ні церква ні нарід наш, але прийняла церква наша дорожше від золота признане винних, що вони недобре поступали з покійним Сотером, великим проповідником і організатором нашої церкви і народу. Прийняла і простила.

А тепер знов зачинається борба проти Наступника Преосвященного Сотера, присланого сюди правною церковною владою, щоб ішов дальше стежками болю і терпіння Його.

І під якимиж кличами ведеться та боротьба? І якими способами? І ким? І чому? І за що? І на що?

* * *

Ведеться та боротьба наперед під “загальним” кличем: “О, коби сей Епископ був такий, як Покійний!”

А чогож проти того Покійного була така нестемна лайка і пропасна драка, коли Покійний був взірцем Владики і патріота свого народу? Чомуж так чорно затроєні були не тільки довгі літа Його праці, але навіть останні години Його на смертнім ложі? Чомуж сипалися безуговні прозиваня і видумки і клевети навіть тоді, коли вже на чорнім катафальку лежав той Оден з найчистіших Працьовників яких видала наша земля?

А Наслідника Його на шляху терпіння чиж не тровлять прозвищем “ляха,” хоч Преосвящений Константин уродився в семі, яка не мала ніколи ні краплини польської крови і хоч від Перемишля аж по Варшаву гнали Його під багнетами польські жандарми та довго, довго томили в такій тюрмі якої навіть здалека не бачили ті, що “ляхом” прозивають Його . . .

Але—се був тільки перший підпольний акорд, пущений злобно невідомо ким, хоч відомо, в якій цілі. І власне тому належиться признане пану Д-рови Л. Мишугі, що він дня 1 липня, 1926, явно і в офіційальнім письмі під фірмою “Обеднання” підніс ряд тяжких закидів в цілі побореня нашого Владики. Належиться признане тому, що вже тепер можна знати, кому відповідати і на які закиди. За се в жадній иньшій суспільности не належалобся ніяке признане. Але у нас, де воюється повиню анонімів і укритих погроз аж до погроз убийства, видумок і перекручувань без підпису і без подання жерела—се, що зробив пан Др. Мишуга в поборюваню нашого Владики, представляється вже як “поступ.” І тому будемо п. Д-ра Мишугу трактувати як поступового й думаючого полеміста, відповідального умом за роботу його.

По сім признанню належиться Пану Д-рови Мишугі ще одно признане в його боротьбі проти нашого Владики. А саме правильна постановка цілей—його ударів як полеміста. Річ в тім, що Др. Мишуга в тім самім числі “Свободи” помістив також дві дописі з иньшого пера, звернені проти редагованя “Америки,” котра розуміється само собою повинна як католицький орган боронити Єпископа. Тому сам факт ударів в “Америку” зі становища полеміста зовсім природний. Бо Преосвящений Константин як статутівий Покровитель “Провидія” тимсамим співодвічальний за його орган, хоч “Америка” не єсть органом Преосвященого Константина. Не можна нарікати й на те, що Пан Др. Мишуга у своїй боротьбі проти нашого Владики й Редакції, котра стоїть при Владиці як Покровителю організації—випровадив у вир боротьби двох зовсім нових у нашім публичнім життю полемістів. Вп. Панів Теодора Сарахмана і Фльоріяна Шнурера. Не булоб у тім рішучо нічого невідповідного, що дано голос новим у політиці людям, бо кождий, навіть найславніший чоловік, мав колись у своїй молодости такий випадок, що вперве виступав публично. Не булоб як би зміст заяв нових полемістів про спосіб редагованя “Америки” не ріжнився очевидно й основно від правди і від

поглядів старих посивілих в роботі народній священників наших і самого Преосвященого Константина, котрі нераз заявляли своє признане Редакції, безперечно більше компетентне від думки пп. Шнурера і Мишуги. Та, розуміється, факт, що пан Мишуга перший раз в життю знайшовся в редакції без найменшої редакційної практики не може виправдувати поміщування таких голосів тимбільше тоді, коли йому дано свобідну руку у войованю проти Епископату й тих, що при нім стоять. А раз пан Мишуга дозволив собі на такий крок, то хай не дивується, коли ми про такі способи журналістичної тактики схочемо поговорити окремо в дальшій перебігу поважної полеміки.

По однім повнім і однім частиннім признанню для п. Д-ра Мишуги вже випадає нам ствердити оден факт, якому не можна дати ніякого признання. А саме, що п. Др. Мишуга, зачинаючи полеміку проти нашого Владики і тимсамим Церкви, яку Владика представляє—не признався, що він сам за всі довгі літа своєї діяльности в Америці не був і не єсть членом ніякої християнської Церкви. Стверджене сего факту має першорядне і принципіальне значінне для переведеня цілої полеміки. Всі священники наші без виїмку були такі толерантні, що за весь час урядованя тут п. Д-ра Мишуги в характері посла Галицького Уряду ніколи ні слівцем не попрікнули його за те, що він не належав літами до ніякої церкви. І не тільки не попрікнули, але скрізь і все підпирали, гостили в домах своїх і виріжняли в домах Божих, узглядняючи урядове становище п. Д-ра Мишуги й те, що колиб Він став був членом якоїсь нашої парохії, булиби проти нього і його праці виступили члени сект і інших церков. Але від часу, коли скінчилося збиране офіційальної Позички Національної Оборони Др. Мишуга також не вступає і по нинішний день не вступив до ніякої церкви як її член, хоч уже переконався рахунком, що буквально ніякої помочі не одержав від тоді на старий край від членів інших церков. Не вступив Др. Мишуга до ніякої парохії як член її, але агітував у справі нпр. обсаджуваня парохії у Філадельфії, агітував устно й писемно, критикуючи Владика нашу Церкву в Америці, до котрої не належить. Чи єсть у тім яканебудь консеквенція? Чи зробив тақ коли навіть простий чоловік, щоб удаватися до Влади церкви, до якої не належить і ставити вимоги? Чи прийшло таке хоч на думку робітникови або селянинови?

Кожний скаже, що ні.

Остро вела тут боротьбу проти нашої церкви часть робітників наших, котрих переконали большевики, що Бога “напевно” нема і що церква “недобра” для “народа.” Але треба по правді признати, що ні оден з большевицьких робітників і агітаторів не поповнив такого нетакту, щоб, не будучи членом церкви, домагався від Єпископа такої або інакшої обсади парохії або якої небудь иньшої річи, а коли ні—то зачинав ізза того боротьбу проти Єпископа.

І не можна оправдати Д-ра Мишугу тим, що мовляв він член церкви у старім краю. Бо весь нарід наш, котрий тут живе, не прийшов сюди прецінь з поганських околиць але з таких, де були церкви і де він також до них належав.

А як би так кождий наш чоловік взяв собі тут приклад з Д-ра Мишуги, то чиж мав би тут наш нарід хоч оден дім Божий?

І не можна Д-ра Мишугу оправдати тим, що він “інтелігентний і вчений,” а в церкві нашій сам “простий нарід”. Бо так не єсть. А єсть уже в Шікагу цілий клуб нашої інтелігенції, котрий має поверх 30 членів, а котрого члени належать діяльно до церкви і не соромляться того, але гордяться тим чесним становищем своїм поруч народу свого. А є між ними люде неменьше грамотні, освічені і вчені ніж Др. Лука Мишуга. Такі інтелігенти є також у Детройті, в Філадельфії, Сент Луїста в иньших містах. І ні оден з тих добрих синів церкви нашої хоч разом з народом поносить тягарі її, не виступає проти Єпископа нашого, але всі шанують Його як голову дієцезії й як патріота. Чи всі ті освічені люде меньше розумні або меньші патріоти від Д-ра Мишуги? Чи нема між тими інтелігентами й таких, котрі грубі гроші дали на Національну Позичку на перший поклик? Чи між ними й Єпископом нашим єсть або було якесь непорозумінне у церковних або національних справах? Не було й нема, а єсть повна, загально відома згода.

Всі церкви католицькі на еміграції мають окрему заповідь церковну, оперту на 10-ій главі, 7-ім уступі Євангелія св. Луки. Та заповідь церковна постановляє: Ти повинен постійно причинятися до удержання Церкви по можности своїй, бо без того Церква не моглаб існувати. Хто тої заповіді не сповняє, хоч може її сповнити, тому ніякий священник не сміє дати розгрішення. Кожний обовязаний піддержувати постійно, то значить

як член, свою церкву і школу. (Гл. Приписи видані тут для католиків у справі шкіл, видане 18 і 19, ст. 52 і 53).

Пан Др. Лука Мишуга не сповняє тої церковної заповіді і не єсть членом нашої церкви. Але робить закиди і ставляє домагання Епископови й Духовенству Церкви, до котрої не належить. Се річ нечувана й неможлива в ніякій дійсній суспільности. А які се закиди і які домагання, про се поговоримо в дальших статтях.

Наш Епископ, котрого Др. Мишуга хоче вчити “патріотизму,” не єсть сліпим фанатиком. Се чоловік освіти і науки, котрий знає і любить історію свого народу та знає і розуміє, що більшість нашого народу не-католицька. Але колиб сюди приїхав представник нашого православного уряду, сам православний з діда-прадіда, він з національних причин знайшовби щире підперте нашого католицького Епископа в урядових справах своїх і всего свого народу. Отож не на патріотизмі можна будувати закиди проти нашого Владики. А на чім ті закиди будується; побачимо.

По сім спокійнім, правдивім і справедливім ствердженню фактів важних для вияснення справи, перейдемо в дальших статтях до освітлення закидів, які Др. Мишуга робить нашому Владиці і тим, котрі при Нім стоять.

ЧИ МИ НАРІД РУСЬКИЙ ЧИ УКРАЇНСЬКИЙ?

ВІДПОВІДЬ ТИМ, КОТРІ НЕ МОЖУТЬ СЕГО ЗРОЗУМІТИ.

З приводу пресової полеміки, розпочатої Паном Д-ром Л. Мишугою під фірмою «Об'єднання» дня 1 липня 1926 р., проти нашого Епископа у Злучених Державах Північної Америки.

I.

В 153. «Свободи» з 3. липня 1926. р. помістив спеціаліст від боротьби проти нашого Епископа і Церкви підписану допись, в котрій написано таке: «Я не можу ніяк зрозуміти, чому саме про нашу

греко-католицьку церкву мають писати «рутенська», а про греко-католич. єпископа Богачевського, що він «рутенський» єпископ. Яким способом може нас примусити Рим чи хто иньший, називати себе інакше, як ми самі себе хочемо називати. Коли ми від робітника вимагаємо, щоб пильнував свого українського імени, то тим більше треба вимагати від єпископів, духовенства і церкви... — Таких голосів у «Свободі» містить спеціаліст від поборювання нашого Єпископа більше. І ні разу не пояснить читачам «Свободи» тої справи, хоч має обовязок се зробити, коли його дописувачі не розуміють сеї справи. Отож треба тут пояснити сю справу.

II.

На світі нема такого народу, котрий мавби велику і славну історію, а тільки одну назву за весь час історії. Для прикладу наведемо Греків, котрі називалися Елини, Данаї, Греки. Жидів, котрі називалися Гебреї, Ізраїльтяне, Юдеї. Англіїців, котрі сеї пори називаються Бритійцями й Англіїцями і т. д. Навіть народи, які ніколи не втрачали своєї державности, як нпр. Німці, не тільки мали ріжні назви, але до сеї пори вони не в силі викоринити з ужиття обидливої для них назви «Німці», як неслухно називає їх цілий ряд народів. Бо Німці зовсім не німі, навпаки — вони мають мову дуже гарно вироблену. В їх мові можна краще висказувати найглибші філософічні поняття і всяку науку ніж у мові неодного з тих народів, котрі їх називають «Німцями». — Подібно мається річ з Турками, котрі також ніколи не втрачали своєї держави, а котрі не годні викоринити між народами обидливої для них назви «Турки.» Бо слово «Турок» значить у Турецькій мові те, що в нашій мові «туман» або «дурак». Турки називають себе Османами. Але загальне уживанє назви «Турки» так прийнялося у світі, що Османе й самі тої назви вживають. — Подібно мається річ з назвою «Татаре», котру ріжним монгольським племенам надали їх вороги (від оклику «та-та», якого ті племена вживали у бою). А потому ті племена прийняли ту ворожу назву. Ні оден з тих і багато иньших могутних колись і тепер народів не робить з приводу своєї назви роздору в своїм власнім нутрі. Бо роздор, роблений з такої причини, не приносить ніякого хісна, тільки на сміх перед чужими виставляє такий нарід, в яким із а того роблять роздор.

III.

Назва народу се річ дуже трівка. Вона навіть по зміні тривас не раз багато соток літ, а часто взагалі не дається викоринити стара назва. Не можуть сего зробити навіть народи далеко могутніщі від

нашого Нпр. Жиди мають у цілім світі пресу в своїх руках, банки, впливи і богацтва. Нема на світі міста, де не булоб жидівського редактора або банкира, нема більшої держави, де не булоб у парламенті жидівського посла. А прецінь вони не в силі — при всім своїм розумі і сприті — переперти того, щоб називали їх тою назвою, яка їм наймиліща. А між нами єсть такі пани, котрі кажуть, що се ми годні зробити і то скоро. Таж і ще недавно ми самі називали себе не Українцями, тільки Русинами (по латиньськи: «Рутені»). Таж кождий з нас памятає се. І деж можливо в таким короткім часі, доконати того, чога далеко могутніщі, культурніщі й розумніщі народи не годні доконати. Коли народ не розуміє сего, то за се годі на нього складати вину. Але коли люде, що беруться вчити народ і редагувати для нього газети, кажуть, що також не розуміють, — то вони або говорять неправду, або коли справді не розуміють сеї справи, то повинні бодай сидіти тихо і не робити заколоту.

IV.

Назва «Русь» се стара, питоменна назва нашої землі і нашого народу. В науці нема ще згоди що до питання, відки взялася та назва і що вона значить. Се тільки знає наука, що насамперед назва «Русь» відносилася до київської землі. Довго — довго коли хто в нашій Галичині говорив «Я їду на Русь», то се значило, що він їде до Київa. А коли хто з Київa їхав до Галичини, то не казав, що «їде на Русь». В Київі було жерело тої нашої назви. Рознеслася й поширилася та назва на ріжні племена, з котрих повстав наш нарід. Доконала сего великого діла наша державна Княжа Династія (родина) Руриковичів про помочи своїх військ, кріпостей, церкви і всего державного апарату. Поки сягнула сила тої нашої державної Династії, доти сягнула й назва «Русь». Слово «Росія», уроблене з нашого старого імени «Русь». Але се нове слово. Воно вперве появилася в нових часах, в рік по відкриттю Америки Колюмбом (1493) у приложеню до Московії: Протягом віків повстали аж три руські народи: 1) наш, 2) білоруський і 3) московський. Кождий з тих народів має тепер звичаєве право до назви «Русь», а наш нарід має перше і найстарше право до тої почесної назви. Почесна та назва тому, бо в часі, коли наша перша держава мала се імя, належали ми до наймогутніших народів світа. Наші війська стояли тоді на заході аж коло Прешбурґа (Братислави) а на сході аж під Кавказом. Під тою назвою полки нашого князя Романа Данилового сина (котрий називався таксамо як батько Данила) стояли залогою у віденськім «бурґу», де резидував Роман як володар Австрії. Під тою назвою знав нас цілий світ як культурний нарід. Тому нема ніякої

ні причини, ні можности виректися тої нашої почесної, старої назви. А хто думає, що тої назви треба і можна зовсім «виречися», — той не має понятя про історію Українського народу хочби удавав не знати якого «інтелігента». Поки жити ме наш нарід, він ніколи не зречеться своєї назви «Русь», бо ся назва для нас таксамо почесна як для Англіїців «Іррейт Брітен», як для Жидів «Гебреї», як для Греків «Елини.»

V.

А відкиж взялася назва «Україна» і що з нею робити і на що нам її?

Назва «Україна» молодша від назви «Русь». Вона появляється в літописі в 12 століттю. Потому була вона дуже рідко згадувана й появляється в ужиттю аж за козаччини. Назва ся потрібна нам для відріжнення нашого народу від двох иньших руських народів. Одначе се зовсім не значить, щоб ми мали вирікатися назви «Русь», зовсім таксамо, як не можемо виречися назви «Словяне». Бо ми і Українці і Русь і Словяне.

Назва «Українці» се наша назва сучасна й боєва. Назва «Русини» се наша назва стара й святочна. Такі двоякі назви мають всі славнійші й більші народи, котрі мають велику історію. І тому коли хто питає: «Чи ми нарід український чи руський», то се таксамо «мудре» питанне, якби хто питав: «Чи огонь червоний чи горячий?» Бо огонь і червоний і горячий. Словом — назви «Русь», «руський» ми не тільки не можемо вирікатися, але й не сьміємо. І та назва буде, поки жити буде наш нарід, бо та назва нам належиться.

Назви «руський» напрасно вирікатися не тільки нерозумно, але і шкідливо. Чому? Бо деякі наші племена і то дуже цінні для нас, як Лемки і прикарпатські Русини, котрі найскорше попали під чужу владу і гнет, держаться старої назви «Русь» як найдорожшого спадку нашого. І мають рацію: бо то дороге імя вратувало їх головно від потонення і смерти в чужім ярмі. Колижби ми нерозважно виреклися того імени, котре їм помогло пережити більше ніж тисяч літню тяжку неволю, — тоді вони виречуться звязку з нами. В той спосіб ми самі нерозумно викликалиб сепаратизм (роздор) в одностайнім тілі нашого народу. А сего не робить ніякий розумний нарід. Задля збереження при нас тих цінних племен наших, котрі становлять нашу передню сторожу в боротьбі проти напиряючих на нас західних сусідів, — ми мусимо дуже делікатно відноситися до їх найглибше наболілого питання. І на їх питання, чи ми руський нарід, ми мусимо відповідати їм по правді і по щирости з пошаною до їх і нашого імени: «Так! Ми нарід руський, такий сам, як і Ви. Але задля лучшего опору проти Москви, котра хоче панувати над

нами, вживасмо і мусимо вживати також нашого імени Українського. Зрозумійте нас, братя, як ми розуміємо вас і пошануйте сю новіщу назву нашу так, як ми шануємо вашу і нашу назву стару і святочну». — Се єсть одиноко можливе становище наше, без котрого буде у нас певний сепаратизм. А сепаратизм для народу се те саме, що розколене живого дерева громом. Нарід роздертий сепаратизмом мусить загинути. Хто того не розуміє, або розуміє але задля допикання Епископови Богачевському удає, що не розуміє, — той не робить добре, тільки зле.

До якої міри важне єсть для нашого народу задержанє також нашого руського імени, побачать читачі з цінного інтервю нашого прикарпатського Владики Преосвященного Няраді (котрий напевно не єсть меншим патріотом від п. Мишуги, хочби тому, що вже кілька десятих літ працює без закиду між народом нашим.)

Назва народу подібна до квіту дерева. Є дерева з квітом одного кольору а є дерева з квітом двох і більше кольорів. Повільним і уважним плеканєм можна в потребі уодностайнити квіт дерева. Але хто хотівби напрасно здерти з дерева ту частинку його квіту, котра має інакший кольор, ніж той, якого він скоро хоче, — той очевидно пошкодить дереву й ніяких овочів не діждеться, тільки діждеться знищеня, бо сам робить його. Хто роздумає докладно і розважно всі аргументи в тій справі, тому стане ясно, яке шкідливе баламуцтво викрикають ті інтелігенти наші, котрі для докученя Епископови нашому домагаються, щоб він за свого життя змінив те, що творилося віками і чого взагалі не можна змінити так, як вони кажуть. Не можна вже тому, що Епископ Богачевський належить разом з цілою нашою дієцїзією до всеї нашої церкви і Він сам оден не може, навіть якби се було можливе, переводити напрасно зміни без цілої церкви. Чи нпр. Др. Мишуга, котрий був послом у Вашінтоні грубо довше ніж наш Епископ єсть на своїм уряді, постарався у вашінтонського уряду о зміну, ізза якої ведеться така агітація проти Епископа? Таж Др. Мишуга — твердимо се напевно — не був у тій справі ні разу в уряді вашінтонським, не зробив ні одного кроку в тій цілі. Тому повинен тепер у «Свободі» не допускати таких дописей проти Епископа, але коли прийде така допись, то пояснити, що такі річи як зміна назви цілого народу не переводиться ні за рік, ні за два, ні за десять літ, що се часом триває сотки літ а часом взагалі не дасться зробити. Повинен так поясняти народови тим більше, що Епископ наш щирий Українець і скорше був Українським діячем від п. Дра. Мигуги і нігде не робить нічого злого проти української справи а робить добре і хотівби уодностайнення нашої сучасної назви і ніде не забороняє відповідно змінити надписів на церквах. Але не єсть річ Е-

пископа ходити по чужих редакціях і говорити, щоб писали про нас так а не інакше. Се вже далеко скорше можна закинути власне Дрови Мишугі, що за весь час свого послованя і за свого урядованя в «Обєднаню» і тепер за свого редагованя у «Свободі» не зробив того, що містить у формі закиду проти Епископа. Атже зміна назви народу се річ політична, а не релігійна. І як нерозумно булоб робити Дрови Мишугі закиди, чому він не відправляє Богослужень у Нью Йорку й Філадельфії, — так нерозумно єсть містити дописі проти Епископа з домаганями, щоб Епископ «усунув» назву «руський» з чужої преси, бо се мовляв «баламуцтво.» Тимчасом се баламуцтво єсть лишень у головах таких свіженьких редакторів як п. Мишуга.

«Усунене» назви «руський» для означеня нашого народу з чужої преси взагалі неможливе, поки зміна назви не перейде бодай через пять законодапних тіл в Европі й Америці. Під сю пору требаб сю зміну перевести через парламенти 1) Чехословаччини, 2) Польщі, 3) Злучених Держав Північної Америки. 4) Канади і 5) через Апостольську Столицю (котра від багато соток літ привикла до уживаня латинської назви «Рутені»), не кажучи вже про ріжні стейти, де також треба окремих заходів. Яким же способом все те в цілім світі мавби «зробити» сам оден Епископ Богачевський, коли не міг сего зробити Вп. п. посол Мишуга? Коли сего без поясненя не розуміє робітник, то се можна зрозуміти, робітник не має ніяких іспитів з науки права. Але коли сего не розуміє п. Др. Мишуга, котрий щоби стати доктором права, мусів перейти аж шість правничих іспитів, — то се дійсно дивно. І хтож властиво має знати та народови пояснити безвиглядне під сю пору питанне зміни нашої назви, як не доктор права тай ще до того б. державний посол? Та здається, що у нас дійде до того, що робітники чорнороби, порозумівши справу, зачнуть її колись пояснювати у пресі і на вічах п. докторови і вашінгтонському послові. Дійде до того напевно, бо наш народ робучий має свою природну інтелігенцію і не єсть такий напасний, як деякі панове інтеліенти, тільки вирозумілий. А ми від себе впевняємо той народ, що Епископ наш не робить ніяких перешкод у потрібнім спопуляризованю назви «Україна» тільки всіми способами помагає тому ділу в відповідний для него спосіб і час.

Так виглядає уаргументована правда у справі нашого національного імени і становища нашого Епископату до тої справи.

А ЯК СЕ НАЗВАТИ?

I.

Вже рік минув на Великодні Свята, як др. Лука Мишуга їсть Єпископа, Преосвященого Константина.

Та є в життю людини і такі хвили, коли навіть найлютіший ворог здавлює в собі супроти другого свою ненависть, свій глум і свій насміх. Бо всі люде відчувають, що житте людське се несенне тягару по якімсь дивнім пасмі часу і терпіння. І тому коли сусід смертельно посвариться з сусідом або навіть брат з братом, а оден з них нпр. віддає дочку за між, — то в такий день не проявляється ворогованя. Бо се інтимне „свято людини“. До таких свят належать і інші подібні людські торжества як річниці, імянини, уродини і т. п. Се ті дрібонькі хвилини людської особистої злуди- солодости, се ті уявні краплі меду серед озера життєвої гіркости, котрих не каламутить звичайно навіть ключник вязневи, навіть лихвар довжникови свому. На те нема ніяких учених параграфів ні приписів. Але се заховують від непамятних часів люде всіх культурних і некультурних народів.

II.

Має такі „хвили людини“ також Єпископ. А що Єпископ своєї семі не має, отож такі хвили обходить Він у крузі своєї прибраної семі. А прибрана семя Єпископа се ті сироти, які Він при помочи Сестер- Монахинь виховує, якими журиться і за яких дбає ціле житте своє, даючи приклад любови до сиріт всім людем, чужим і своїм, близьким і далеким. Так робить кожний правдивий Єпископ. Так робить і наш. Отож послушайте, люде добрі, який насміх зробила злобна рука українського „файтера“ з імянин Вашого Єпископа, з Ваших Сестер- Монахинь і з Ваших Сиріт.

III.

У 133. ч. „Свободи“ поміщено „допись“ під заголовком: „Чайнамен імя рек: Константин“. А в тій дописи напечатали так: “В монастири сестер Василянок святкували імянини гр. кат. єпископа Константина Богачевського... При кінци свята підійшла до єпископа мала сирітка і передала посвідку на 5. долярів, які мали зложити наші бідні сироти з українського сиротинця як жертву на католицьку місію в Китаю. За тих 5. дол.

купили в Китаю малого китайського поганського хлопчика, якого охрестили іменем Константина на вічну пам'ять про єпископа Константина Богачевського... Є кому давати гроші на катол. місію в Китаю і не треба аж нашим сиротам сушити собі тою справою голову. А коли сироти а зглядно їх настоятелі такі вже благородні, то хайби вчили наших сиріт складати центи на наш поневолений рідний край, на наших сиріт в краю, що під плотом тиняються, на наших інвалідів, що ходять без рук і ніг (дослівно: ходять без ніг — Ред.) або на наших політичних в'язнів....”

Така “наука” для Єпископа, Сестер і сиріт тягнеться в тій дописі ще на пів шпальти, розуміється з відповідною заявою про “Обеднане” і з таким за кінченням: “Колиж вони (сироти) зложили на те, щоб чайнемена (Китайця) охрестили Константином, то таким поведенем може бути, що зворушили владика, але українського серця ніколи”.

Допись ту підписано таємним криптонімом і додано, що вона писана в Філадельфії.

IV.

Неоден досвідчений чоловік зараз вискаже сумнів, чи се допись, — чи може написав той архитвір людськості і людства якийсь початкуючий “редактор” та взапалі, звичайне властивім термінуючим на редакторів забув, що люде без ніг не ходять. Але сумнів ще не доказ. Отож признаймо, що се справді допись. Хтож її міг помістити? В редакції “Свободи” працюють: шеф і два співробітники — п. Др. Л. Мишуга і оден надніпрянець. Майже напевно можна припустити, що останний не помістив її, бо він уроджений православний з Великої України. Та уроджені православні зовсім таксамо як уроджені протестанти в 99 випадках на 100 виказують все великий такт супроти католицьких духовних (якраз недавно бачили ми всі дуже тактовне поведене протестантської Америки та її уряду супроти католицького духовенства, яке зїхалося на Евхаристичний Конгрес). Шеф “Свободи” до приходу до “Свободи” п. Мишуги не провадив систематичної боротьби проти нашого Єпископату. Але приймим, що власне ті два панове хотіли помістити ту допись. То чи булиб вони її помістили, якби так п. Др. Мишуга сказав їм таке:

“Не містіть тої дописі з отсих причин: Я знаю Філадельфію і сиротинець, бо я при тій самій улиці літамі сидів і бачив на

свої очі, як наші сироти що дня йшли до церкви довгими рядами. Нема в Філадельфії людини, котра не зналаби, що наш нарід складається на ті сироти. Але що їх єсть багато, отож не легко нашим людям удержати їх. Тому чужі люде, католики, Американці, Айриші, Німці складаються також на ті наші сироти. Отож Сестри мусять з тими чужими добродіями удержувати зносини. А тим чужим людям, хоч вони также мають своїх сиріт, дуже лежить на серци навертане поганських дітей на християнську віру. Отож Сестри наші розумно зробили, що бідною п'яткою зложили маленький доказ, що і їм залежить на тім самім, що й тим добродіям наших сиріт. Зложили сей доказ в імя віри своєї та солідарности в католицькій вірі. З иньшими культурними організаціями католиків. А вже Епископ, хоч я з ним воюю, тут в нічім не винен, бо прецінь наперед ніхто не каже, яку на імянини зробить комусь несподіванку. Тому Епископ навіть не міг знати про те, що за несподіванку йому зроблять”.

Але припустім, що ті два товариші праці п. Мишуги мають таке тверде серце, що таки хотіли помістит идопись. То чи не уступилиб вони, якби п. Др. Мишуга додавби був: — “Не містить сего ще й тому, що всі подумують, що се я помістив, бо я від року в боротьбі з Епископом. А се справа з сиротами, на котрих я за весь час навіть для прикладу не дав ні цента, ні не поміг нічим Сестрам, котрі працюють також на сиріт. А, як знаєте, були часи, що я і то добрі гроші місячної платні*) брав зі збираних між нашим народом грошей як посол. Тай потому не так зле мені тут було. А робітник має 20 дол. пейди і дає на сиріт. Отож як тепер таке помістимо проти Сестер і проти сиріт і проти Епископа і всі скажуть, що я в редакції був, то з яким лицем виступати мені потому між нашими людьми у справі яких небудь збіроч?

А до того всего прецінь не випадає ізза сирітської п'ятки робити гармідер власне “Свободі”, котра не 5 дол., але 7,000 дол., сирітських грошей мусіла виплатити Січинському ізза непотрібної лайки й образи. І якже се буде виглядати? А ще до того якраз у тім сиротинци Сестри наші удержують також сиріт по членах “Укр. Народного Союзу”, котрий на той сироти-

*) Про відповідну платню для кожного працівника напишемо окрему статтю, оцінюючи архитвір критики п. Др. Грицяя, духовного брата п. Др. Мишуги. Тут значимо лиш, що гупо єсть ревіти проти належного винагородження робітника, все одно чи він інтелігент, чи ні.

нець нічого не дає. А “Провидіне” дає що року по 600 долярів. От лишім ту допись!”

Річ ясна, що якби так був сказав Др. Мишуга, то хочби які тверді серця мали його противники в дискусії, то таки уступилиб. А чи Др. Мишуга сказав се? А як доктор права він мусить знати, що також мовчанем можна зробити зле діло тоді, коли треба говорити.

V.

Др. Мишуга, котрий літами “займався” гуманітарними справами, певно мусів цікавитися й сиротинцем у Філадельфії, маючи його на очах. І певно знає, що відчужих людей одержує сей наш сиротинець пересічно коло 40 дол. що дня (не рахуючи неділь і свят), бо з помічю від наших сей сиротинець не мігби встояти. І певно знає, що Сестри тяжко працюють на удержане себе і сиріт, що роблять самі у друкарні й на фармі, хоч є між ними й уроджені тут дівчата, що покінчили високі школи і до такої роботи не привикли. І по щож Др. Мишуга допустив до поміщення такої критики на них? І щож йому завинили ті Сестри тай ті сироти? І на щож він так їх критикує? Чи Др. Мишуга справді лучше розуміється не тільки від Єпископа, як управляти дієцезією тай ким обсаджувати парохії але і лучше від Управи Сиротинця як виховувати сиріт? Не тільки наш Єпископ Богачевський, але буквально кождий Єпископ, який приглянувся виховуваню сиріт у філадельфійським сиротинци аж до Преосвященого Нярадія включно — всі ті компетентні люде висказалися, що під кождим оглядом добре єсть там виховане наших сиріт. А пан Мишуга містять у “Свободі” допись в котрій критикують Сестер! За що? Бо пять долярів не післали йому до “Обеднання”!

Що се “властиво єсть? В дальших статях ми викажемо докладніше, що с е за диво й де корінне його і яке насінне його. А тут замітимо загально: Пан Др. Мишуга се тільки викладник, тільки цайгер(вказівник) страшного в наслідках, розвального руху, який захопив часть інтелігенції й півінтелігенції нашої. Тут не в його особі річ і не проти особи його ми виступаємо. Тут ходить о певний рух хаосу, який репрезентує п. Др. Мишуга. Се рух без програми і без голови. Бо нікого над собою не признає п. Мишуга, тільки “свій власний розум”, або загальні фрази, як “край”, “народ”, — але кого саме він слухає, він не каже. І так робять всі “борці” проти нашого Єпископату і церкви: кождий з них “найвисший”. Сей рух подібний до всяких

иньших руйнуючих “ізмів”. На його означене прийметься назва “мишугізм”, бо п. Др. Мишуга найбільше завзятий між усіма тими хаотиками, котрі воюють проти гієрархії й церковної влади. Сей рух очевидно не дійде до свого вершка і кінця за життя теперішнього Владики. Сей рух осягне свійвершок після всякої правдоподібности аж за третого Владики або й пізнійше. Сей, що тепер тут живе, має підірване тюрмами здоровле а ще до того робить за часті і за тяжкі для нього подорожі в церковних справах. Тому ледви чи дуже довго буде можна його “критикувати”. А коли Він подякує і за “критику” і за хліб і за сіль і у звичайні дні і в імянини, — тоді Апостольська Столиця знов вибере і висвятить для нас найліпшого з найліпших. І не мине 12 місяців, як третій раз бухне ненависть і втретє заревуть проти третього Владики: “Мали ми двох Владиків, освічених побожних, справедливих, для сиріт милостивих. А сей третій має в собі всі гріхи головні: Гордість, лакімство, нечистоту, зависть, обжирство і пиянство, гнів і лінивство! Тай ще до того має восьмий гріх головний, який “у Римі забули дописати”: цілковитий брак серця! І ні трохи “не дбає” за “народ”! А ми розпяти себе дамо за “народ”. Бо ми любимо народ, а Єпископ не любить!”

Се не єсть ніяке пророцтво, бо се математично й експериментально певна річ, що власне так буде. Хто знає спосіб думаня деяких панів, що спеціалізуються на життю з любови до “народа”, той знає, що се, що ми тут пишемо, — чиста правда. А хто не вірить, що власне так буде, як ми пишемо, той нехай добре сховає собі се число “Америки” в куферку і нехай перечитає собі його тоді, як наші пани зачнуть нападати на третого Владика. Не минуло 12 місяців, як зачали нападати на першого. Не минуло 12 місяців, як зачали нападати на другого. Не мине 12 місяців, як зачнуть нападати на третого. А напасть їх буде щораз то лютійша, бо все, що засівається, мусить давати щораз більші “плоди” — по закону природи, що одно зерно дає багато зерен. А гіркі будуть ті зерна, коли завчасу не знайдуться руки, щоб випололи їх.

І в імя таких нападів партія “мишугістів” критикує нашого Владикау тай валить нашого редактора, котрий обороняє Владикау. Валить гірше ніж партія комуністів. Валить, Панове і руйнують! Наслідки побачите колись самі.

ПРОСИНОДАЛЬНІ ОТЦІ З ДЖЕРЗИ СІТІ

I.

Аж тепер наша Церква може бути спокійна. Чому? Бо виступили в її обороні Просинодальні Отці.

Що за Просинодальні Отці?

Тож то й є, що ми самі того не знаєм. І власне тому запитали ми рівночасно тут присутних двох Владиків наших. Питали ми так:

“Може Преосвящені знають, що се за Просинодальні Отці, про котрих мишугісти ширять вісти, що ті Отці звернулися до них з просьбою, щоб “Обеднане” і “Свобода” буцімто взяли в оборону гр. католицьку Церкву перед Римом.” Владики подумали й кажуть:

“Ми разом маємо вже коло пів століття священничої служби за собою. Знаємо про Писателів Церкви, про Учителів Церкви, про Отців Церкви, про Екзамінаторів, — але про ніяких Просинодальних Отців ми ще не чули. Таких Отців взагалі нема”.

А тут пускають вісти, що в “Обеднанню” навіть листи мають від Просинодальних Отців, щоб боронити католицьку церкву! Перед ким? Перед Римом! Такого дива ще не було. Пригадує воно хіба ті “Листи з неба”, котрі перед війною ширили спекулянти в деяких наших темних селах. Ті листи треба було після повіря 7 разів переписати і другим “забездурно” роздати, а самому за пазухою оден такий лист держати, щоби грім не вдарив. Але спекулянти у старім краю бодай показували ті листи людям. А наші мишугісти не показують, тільки кажуть, що мають. І на тій “підставі” Церкву перед Єпископом обороняють...! А як обороняють? “Аргументами”.... Так і сиплять ними, мов борошном” і горошком. Ось вони — на пять шпальт довгі і широкі:

II.

Оден з найліпших “аргументів” Просинодальних Отців з Джерзи Сіті (бо інакших ніде нема) виглядає дослівно так: “Читаючи його (редактора “Америки”) напасти, так і могло би виглядати, що тут нема ніякої справи, а лишень особи”.

Се речене граматично так прекрасно збудоване, що пригадує знаменитий приклад, даваний дітям у першій класі, щоб

на ціле життє запам'ятали собі, як не вільно писати. Той приклад звучить так: “Ідучи саньми кусав нас вовк”. Виходить така чудасія, що 1) вовк має сани, 2) їде тими саньми і 3) кусає невинних людей, котрі йдуть собі сараки нікого не чіпаючи. А тепер скажіть, Просинодальні Отці з Джерзи Ситі, чи маючи “дискутантів”, що так прекрасно пишуть, — можна ними не займатися “особисто”? Ми не дивуємося шефови “Свободи”, коли він читав і перепустив такі “нюанси” нашої мови у “Свободі”. А не дивуємося тому, що він дуже молоденьким хлопцем виїхав з краю і мав час за багато літ призабити українську мову. Не дуже дивуємося і другому співробітникови “Свободи” (коли він читав і пропустив се). Бо він взагалі не мав що багато забувати з української граматики з тої причини, що виріс в Росії й не був ні одної днини в українській школі. Не дивуємося й менаджерови “Свободи”, що згодився на прийняттє редактора, котрий ніколи в редакції не був, і платить йому по 260 дол. місячно. Бо за се, що порядно платить, тільки на похвалу заслугує разом з цілою Екзекутивою. Але сильно дивуємося ВП. Пану Дрови Луці Мишугі, котрий скінчив українську академічну гімназію у Львові — і так сарака по українськи знає! Тай з таким знанням нашої мови мусів бідолаха взяти місце співредактора дньвника! Одинокого нашого дньвника на свободі.

III.

А тепер пригляньмось самому “мерітум” (ядрови) сего закиду Просинодальних Отців з Джерзи Ситі. Вони ширять тепер “культ” покійного Івана Франка. Хто не пригадує собі надзвичайно острої не тільки річевої але й особистої полеміки Покійного Франка нпр. з Михайлом Павликом прозою а з Остапом Луцьким поезією. Отож виходить таке, що п. Др. Мишуга 1) або не знають творів Франка, 2) або уважають себе мудрійшим і тому осуджують особисту полеміку і послідовно проголосять колись свій власний культ.

Прикладів особистої полеміки безліч — не тільки в нашій літературі і письменстві. Хто не знає нпр. особистих полемік Маркса? Або особистих полемік Мерінга, історика німецької соціалдемократії? Або Ляссаля, Лібкнехта і т. и.? Хто не знає величезної особистої полеміки, яку англійські учені вели (і ще ведуть) проти Шекспіра— навіть по його смерті, закидаючи що всі “т. зв”. Шекспірові твори се плягіят, крадіж (хоч се

очевидно сильно переборщений закид). Чи не чули Просинодальні Отці бодай про дуже голосну особисту полеміку польських критиків проти польського письменника Сенкевича? Таж та полеміка відбувалася вже за памяти Просинодальних Отців. Навіть в астрономічній полеміці не все можна уникнути “Особистих” справ: нпр. коли треба прослідити, чи вчений астроном, котрий на публичний кошт їхав обсервувати рідке затьмінне сонця на високу гору, не спізнився тому, що вибрався з нареченою, замість їхати як найскорше самому. А щож доперва говорити про полеміку в справах політичних суспільних і т. п.! Чи п. Мишуга як доктор прав не розуміє того, що колиби хтось цілу молодість грав нпр. у цимбали ніякої праці політичної за собою не має, в ніякій партії ніякої ролі не грав, — а потому нагло і несподівано схотівби “диктувати” всю “політику” й публичну мораль, — то не вільно йому пригадати того, що він робив? Ні, Пане Докторе і Просинодальний Отче! Наука вже давно устійнила, як оцінювати публичні виступи діячів. Професор університету Антін Шенбах (чи чували Ви про нього, Пане Доктор? ану скажіть?) вчить, що для оцінки діяча треба прослідити ціле його житте і всі його обставини аж до найменших дрібниць, нпр. до того, чи даний діяч носив черевики звичайні, чорні чи жовтенькі й пасовані. Бо нераз по такій “дрібниці” на нозі можна пізнати скорше пустку в голові, ніж по 10 “палких” промовах. Словом—публичний діяч не сміє кричати, щоб його “Особисто” не чіпати. Але він має право позивати, коли його зачіплено проти-законно. Подумайте, Просинодальний Отче, чи можнаб оцінити Вашу ненависну напасть на Епископа, якби люде не знали її початку і причини у Філадельфії?

Та п. Мишуга недобрі ізза особистої згадки про себе не з “принципу” (бо який тут принцип?), тільки тому, що лучше булоб для них, якби люде казали: “Чи ви бачили, що “Свобода” пише?” А так будуть говорити: “Чи ви знаєте, хто в “Свободі” пише? “І тоді звернуть увагу на особу п. Мишуги, котрий абсолютно ніякої ролі в життю нашої суспільности не грав. Ось чому він такий лютий. А чого йому так дозволяють “писати” иньші, присутні там люде, дійсно важко розібрати.

IV.

А тепер придивімся, які закиди підносять Просинодальні Отці під проводом п. дра. Мишуги.

З хаосу пустих і довгих шпальт полемічної статті в 163 ч. “Свободи” і слідуючій можна вибрати такі конкретні закиди Просинодальних Полемістів проти нашого Єпископа:

В інтересі — пишуть — Поляків лежало, щоб на становище Єпископа “підобрати” такого чоловіка, щоб Українцям з нього було тільки користи, що з торічного снігу. В тій цілі зроблено нечувану в цілій католицькій Церкві річ, бо розділено в одній державі одну Епархію одного народу на дві частини... Відтак взялися до обсадження сього становища зі справді єзуїтською хитрістю. Якби були вибрали отвертого і явного прихильника польського пановання над українським народом і українською церквою, то сей обуривши всю церкву проти себе і тим самим унеможлививши повернене української католицької церкви в Америці на Службу Полякам. Місто (має бути: замість, Пане Докторе) вибрати такого чоловіка, вибрано на становище Єпископа для Галицьких уніятів... Константина Богачевського. Так пишуть у “Свободі”. Точно так як Гундяк. Але Гундякови ніхто не дивується, бо 1) його органу не удержують своїми датками члени католики так як “Свободу”, 2) бо конвенція його партії не єсть противна напастам на католицьких Єпископів.

Не багато на сей “пунт” треба відповідати, щоб виказати всю лож твердження напасної статті “Свободи”. Небагато тому, бо нема тут ні одного робітника, котрий не знавби, що Поляки мають у Злучених Державах Північної Америки поверх 3. міліони емігрантів католиків, що мають майже в кождім місті, де живуть, по кілька церков придатних на катедри, що мають в однім Шікагу 50 парохій і костелів з високими школами, прекрасними шпиталями й університетом та — в тім однім місті, більше вірних, ніж Українці в цілій Америці. І знає кождий робітник, що мимо того всего Поляки не годні в Римі узискати для себе ні одного Єпископа свого! А для нас — так баламутять народ наші паничі, “переперли” Поляки аж двох Єпископів! Навіть дитина сміялася з такої байочки, що в очі бе своєю ненавистю яка засліпує того, хто се писав.

А по друге, чи то Поляки викликали вже за покійного Єпископа Сотера ворожнечу між обома відломами нашого народу, що власне й було підставою двох Епархій. А коли так, то чи й тепер Поляки не спонукали Просинодальних Отців, робити роздор між галицькими Українцями, щоб і їм ще двох Єпископів дати? Скажіть Просинодальні Отці, що маєте та-

емничі листи і архіви в Джерзі Сіті, чи Покійного Сотера на-слали Поляки? А деж докази?

V.

А щож п. Др. Мишуга сказав би, якби ми поставали такса-мисько нагі твердження про нього: Пан Др. Мишуга від якогось часу має завдання в інтересі червоної окупантки, большевицької Москви сповняти вертільницьку службу в українських ор-ганізаціях в Америці. Видно се по тім, що коли дня 1. вересня 1925 р. його шеф п. Петрушевич проголосив ноту до Ліги На-родів, що зрікається Галичини на користь большевиків, — п. Др. Мишуга не повідомив своєї суспільности до сеї пори, що складає мандат посла, одержаний від того чоловіка, котрий перед всіми народами признав окупантам право до галицької землі. Харківська преса принесла вісти, що п. Петрушевич пе-ресиджує в передпокоях большевицького посла Крестінсько-го. А перша вимога большевиків для кожного, хто з ними хо-че бути у звязку, єсть: розвалюй церкву. Чиж не бачимо, що другий посол п. Петрушевича, учитель Карманський у Брази-лії, таксамо як п. Др. Мишуга в небувало заїлий спосіб валить там церкву? Чиж не бачимо, як третій агент п. Петрушевича Др. Грицай в небувалий навіть у нас спосіб накидається на тих, що стали в обороні церкви? А що Чічерін ще з графом Скшинь-ским порозумілися у Варшаві в справі приятних взаємин боль-шевицької Росії й Польщі на кошт окупованих земель україн-ського народу, —отож чи не спілка се? І чи на основі всіх тих фактів п. Др. Мишуга не служать тій спілці проти свого власно-го народу? Чи не були п. Доктор Мишуга недавно в Польщі, коли їздили відси до Карльсбаду? Чи можна припустити, що польська поліція не зауважала п. Др. Мишуги, як ходили сво-бідно по Львові й були по каварнях? Чи увязнила вона п. Др. Мишугу хоч на одну годину на границі? Прецінь Поляки увяз-нили Ексцеленцію Митрополита на границі, а п. Дра. Мишугу пустили. А наш Епископ сидів довгі часи в польських тюрмах. а п. Др. Мишуга ходив свобідно по Львові й ніхто його не чі-пав. То Епископ на польській службі а п. Др. Мишуга служать “з любови” українському народови і з любови до него розби-вають Церкву? Щож п. Др. Мишуга сказалиб на такі твердже-ня, коли їх газета така сміла у своїх твердженнях про підставле-не Поляками? А головно чому п. Др. Мишуга до сеї пори не зреклися прилюдно свого посольства від п. Петрушевича? І за

чий гроші видає шеф п. Мишуги в Берліні свій нікому непотрібний орган, коли з краю не діставав ніколи і тепер не дістає ні цента? Чи замість кидати на Єпископа очевидну неправду, не булоби більше вказаним, вяснити всі ті питання, та оповістити, що п. Др. Мишуга вже не галицький посол, бо п. Петрушевич признав Галичину большевикам. І тому п. Др. Мишуга якби dokonче хотів бути з його рамени дальше “послом”, то мусівби бути вже большевицьким. Треба, Пане После, наперед своє становище вяснити перед людьми, коли хочете взятися до валеня Єпископа і Церкви. А на видуманих листах видуманих Просинодальних Отців не можна опиратися, Пане После. Ію на кождім вічу і на кождім засіданню має право запитати Вас кождий робітник: “А покажіть но Пане После ті просинодальні Листи!” Тут не pomoже вереск про “клевету”, “гадину” і т. п. докази шевської пасії — тільки покажіть докази на те, що випикуєте на Єпископа і на інших.

VI.

Дальший закид мишугістів, що наш Єпископ держить акти й канцелярію Дієцезії в найбільшій порядку, се — дійсно тяжкий закид. Тяжшого закиду розуміється в очах хаотика, взагалі нема. Сей закид вповні признаємо. І додаємо, що з тих упорядкованих актів може ще не одну несподівану річ у своїм часі побачити в друку Вп. Пан Посол про себе і про своїх приятелів.

VII.

Зате неправдивий єсть закид, що Єпископ “наняв” Дра. Назарука. Поминаємо несмачність вислову українського джентельмена, котрий рівночасно подвійно “наймався”, бо і в “Свободі” і в “Обеднаню”. Поминаємо се і твердимо: Дра Назарука наняла організація “Провидінне” для редагованя її органу, який навіть не єсть органом Єпископа, що п. Др. Мишуга, котрий довго сидів у Філадельфії, добре знає. А пише зовсім інакше. Правдою єсть, що Єпископ радо згодився на прихід до “Америци” дра Назарука, хоч знав, що він замолоду поборював Духовенство. А радо згодився тому, бо Др Назарук помирился з церквою ще як нікому не снилося, що в “Америці” взагалі можливі які небудь зміни, що добре знає п. Мишуга, котрий тут сидів. Др. Назарук зложив докази свого помиреня з Церквою вже в “Січи” разом з шікаговськими визначними людьми ума і праці. І се вповні відповідає засадам Церкви, ра-

дуватися з повороту до неї синів її. Подібно радувалася наша Церква, коли покійний Павлик помирився з нею і таксамо радувалабся, якби се зробив п. Др. Мишуга. І не написав др. Назарук за 26 літ своєї праці ніякої неправди. У своїх споминах “Рік на Великій Україні” спокійно оцінив діяльність урядів і осіб, з котрими розходився і навіть Петлюру. (Гл. ст. 188—196, де оцінені всі члени Директорії). Не закинув і Дрови Петрушевичови нічого крім фактів, які кожний діяч обов'язаний закинути. А що п. Др. Мишуга з “любови” до церкви й Єпископа перестерігає їх, се кожному зрозуміло. Про підхлібства — п. Др. Мишуга свідомо минаються з правдою.

VIII.

Коли наш Єпископ зробив недобре, що дав свобідну руку у святкованю свят після старого або нового календаря, — то чи не моглиб Просинодальні Отці подати “ліпший” плян? Таж преса єсть на те, щоб чемно й укладно пропагувала поступ. А кількож статей помістила досі “Свобода” для популяризації пекучої справи зміни календаря? Зле єсть держатися старого, эле нового, эле дати свобідну руку, — отже що добре, Просинодальні Отці? Вічна напасть добра?

Чи наш Владика “малий чоловік”, а п. Др. Луць Мишуга великий чоловік, се доперва покажется тоді, як обидва замкнуть очі й можна буде оцінити вислід їх праці. Але вже сегодня видно виразно, що п. Др. Мишугі закрутилася головка: він думає, що то його “впливами” переведено тут Позичку Національної Оборони”. А позичку ту переводив кожний священник з проповідниці і кожний редактор з газети і кожний лікар та адвокат з офісу свого і кожний дяко-учитель в галі і кожний робітник наш. А п. Др. Мишуга (коли його висилку сюди перепер на його просьбу Др. Назарук, котрого п. Мишуга так тепер нападає) їздив і збирав гроші, дістаючи за те зразу по 600 (шість сот) долярів місячної платні з зібраних між народом грошей і харч по священничих домах. Пишемо се не на те, щоб випоминати платню, бо відповідна платня належиться. Але треба показати, що кривди тут не зробили п. Др. Мишугі, бо навіть дипломати великих держав не всі побирали такі платні. І ще треба знати, що п. Дипломат Мишуга, котрий так уміє закидати другим несотворені річі, — буквально ні оден раз не був у справах нашого народу у вашінгтонського уряду за тільки літ! І не видав окремою брошуркою звіту рахунків з грошей,

які за весь час зложив тут наш нарід. А зробило се дуже докладно далеко біднійше наше посольство в Канаді, де шефом був Др. Назарук і секретаром Проф. Боберський.

IX.

Одначе мимо всего нападаня Церква наша й Епископ її не хочуть незгоди. І навіть колиб п. Др. Мишуга прийняв на просьбу Гундяка звязки з якимись його Просинодальними Отцями і навіть колиб сам став у нього Просинодальним Отцем, — то всеж таки та ранга меньша від становища Епископа. Тому чи не мігби п. Др. Лука Мишуга прийти й перепросити Голову нашої Церкви в Америці за всі напасти на Нього, за помішувані дописі проти Сестер і сиріт? Церква радо прощає. То чомуж не прийти? Приймім, що п. Мишуга навіть одержав фіолетові рукавички Просинодального Отця або звязок з самим Гундяком? Чи се має бути причиною гордості?

На кінци справа назви цілого руху проти Церкви. Пан Мишуга обурюється, що ми його іменем називаємо сей рух. А так власне роблять в цілім світі. Чи ж іменем Дарвіна його приклонники й учні не називають себе “дарвіністи”? чи іменем Маркса не називають себе “марксісти”? Колиж є дарвіністи, марксісти, леніністи, то чому не можуть бути мишугісти? Ми йому честь робимо, а він не розуміється на тім і злоститься. І випишує, що иньші “наживи” хочуть, а він ні, хоч його патріотизм прекрасно платний — по засаді: великому діячеви велика платня. Наш Епископ тільки маленьку часть такої суми зуживає на себе, тільки, кілько треба на скромний харч і одяг. Решту дає на сиріт і на дієцезію (за те Епископ “без серця”, а п. Мишуга має велике серце”).

І др Назарук, котрий був членом уряду на Україні, вернув відтам, як пише сам п. Мишуга, в такім стані, що бувби жив у нуджі, якби не заробляв співробітництвом, що п. Мишуга називає жебраниною (“Свобода” ч. 165.) По тім власне пане после, видно, на які руки взялися Ви нападати своїми руками.

Та мимо всего ми хочемо мира. Але як п. Мишуга хоче дальше мати “файт”, — то “коман файт”! В Бозі надія, що не побе Церкви і п. Мишуга, коли не побили її трохи мудрійші від нього голови.

ДО ЧОГО ДОХОДИТЬ

Як і можна було сподіватися, на поміч п. др. Мишузі, котрий уже від року підриває повагу нашого Владика у “Свободі”, поспішили і большевицькі сили. І вже два дневники, писані українською мовою, зачали нападати й висмівати нашого Єпископа, наших Сестер і нашу Церкву. “Свобода” нападає гірше, закидаючи нашому Єпископови таки прямо, хоч без тіни доказу, що Його “підобрали” Поляки, щоб працював в інтересі Польщі! Большевицькі “Щоденні Вісти” не посуваються аж до такої погані, але опираючись на тім, що пише “Свобода”, шарпають інакше.

В ч: 196. з 21. липня 1926. р. помістили большевицькі “Щоденні Вісти” на основі злобного нападу “Свободи” й виразно покликаючись на “Свободу” — такий віршик зі вступом, взятим зі “Свободи”:

катедральна церква в Филадельфії починає великий піст, а єпископ Богачевський у монастирі, кілька кроків від катедри, співає з законницями “Христос Воскрес”.

(“Свобода, з 16. липня, 1926).

У катедрі сумно.... Піст....

Люде бють поклони....

Плач і мольби, біль душі,

Богомільні стони...

А єпископ — боже наш! —

Десь там веселиться

В монастирі.... І співає —

Аж гуде земляця.

Ще й законниці разом

Весело співають:

“Христос воскрес!” — все за ним

Дружно підтягають.

І — хоч дивно це, та так:

У катедрі плачуть,

Та за те в монастирі

Співають і скачуть.

Остап Очко.

Що сказати на те, що написали большевицькі редактори? Передовсім треба їм висказати признане за те, що вони так делікатно виступають проти нашого Єпископа й Сестер — в порівнянню з нападами “Свободи” під проводом п. дра Мишуги. Кожний, хто знає, що большевики се засадничі, програмові вороги Церкви й релігії, — мусить признати, що їх напад дуже відбиває приличністю від нападів українського доктора і посла Мишуги, котрий при помочи церков збирав тут гроші, з яких мав добру платню. А до того всего нападає п. Др. Мишуга від року в органі удержуванім католицьким народом. Нічого подібного не мігби знести ніякий віруючий нарід на світі.

А тепер пару слів про зміст большевицького вірша. Поминувши слова, що “в монастирі скачуть”, бо в монастирі ніколи не “скачуть”, — весь той большевицький вірш говорить правду і то в спосіб такий тактовний, що редактор “Свободи” п. Мишуга мігби вчитися з того, як нападати. Навіть коли засадничий ворог напише правду, треба признати, що се правда. Так дійсно єсть у нас: в часі, коли одні Українці католики обходять ще великодний піст, другі вже святкують Великдень. А діється так тому, що святкують після двох календарів: старого і нового. А се знов діється тому, бо інакшого виходу нема. А інакшого виходу нема з отсих причин:

Календар церкви таксамо підлягає законам поступу, як усе, що сотворили люде. Всі християнські народи святкували колись після старого календаря. А потому наука й поступ її вказали, що старий календар має блуд. Світлі й поступові діячі інших народів уже давно підготували свої народи до поступу в тій справі. А у нас до сеї пори неможливо було перевести той конечний поступ. Чому? Бо наша преса, особливо та, що сама себе хвалить як “поступову”, не тільки що не підготувала народа до поступу, але ще жде кожної нагоди, щоб накинута на Єпископат. І якже може наш Єпископат завести новий, поступовий календар коли звідники народу вже кричать, що він “підібраний” Поляками! Якби так Єпископ завів новий, поступовив календар, то чи напасники не заревілиб: “А що? А Ми не говорили, що Єпископа підобрали Поляки? Вже силує наш нарід святкувати так як Поляки”

Ті звідники народу не вияснилиб народови, що Поляки тут ні причім, бо новий поступовий календар мають найкультурніші народи світа, ба навіть в останних часах вже й Азіяти, Японці і Турки прийняли новий календар. Не вияснилиб, що

тарий календар приносить величезні шкоди нашому робітництву, нашим парохіям, нашим дітям у школах і всьому нашому народови. Вони кричалиб, що Єпископ “Поляк” — і кінець “А що між нашим народом, як між кожним народом, не всі люде ще розуміють справу, отож легко прийшлоб до розрухів і розвалу та руїни. Супроти того щож остає робити Єпископови нашому в найпоступовійшій країні світа? Остає тільки оден спосіб сказати так: Я не накидаю свому народови нового календаря, але не можу й силувати нікого до старого, бо поступ не стоїть, а йде. Лишаю вільну руку нашим парохіям і інституціям”.

І так розсудно зробив наш Єпископ. І на тій підставі наші монастирі перші ступили на шлях поступу, хоч їх фальшиві “поступовці” прозивають “чорноризими назадниками”. Та правдою єсть, що наші Сестри перші дали добрий приклад правдивого поступу всьому народови. І правдою єсть, що прийде час, коли весь нарід буде їм колись дякувати, що вони не уважаючи на глум і напасть, — перші мали відвагу зробити се, що треба зробити. Наші прикарпатські брати у своїй пресі тут в Америці ведуть уже прекрасну поучаючу працю про потребу нового календаря. А у нас кромі одної “Америци” ніхто про се важне діло поступу ані не писне. Навпаки виписують кпини, як “Свобода” з 16 липня. Таку ми маємо пресу і таких редакторів та докторів у ній“ Не має освіти й науки наш нарід навіть у найпотрібнішій пекуцій справі, а має напасть на Єпископа.

Се напасть не нова. Се продовжене того, що робили проти Покійного Владики Сотера аж поки його не побачили на катафальку.

Тому ми не маємо потреби критися з тим, до чого у нас доходить. В тім розвалі, який робить у Церкві нашій часть інтелігенції нашої, годованої нашим католицьким народом, доходить уже до того, що навіть большевиків треба тій частині інтелігентів ставити як взір у боротьбі. Нехайже сей віршик большевицький, опертий на писаню ворога нашого Єпископа у “Свободі”, — поможе людям доброї волі доміркуватися до правди. До правди про те, якими способами і в якій спілці воює проти поступу нашої Церкви і нашого народу п. посол Мишуга, той сам, що довгий час з бідних жебраних грошей складок нашого народу і нашого робітництва побирав тут дві платні: 150 дол. від “Обєднаня” і 100 дол. як кореспондент “Свободи” (посилав кореспонденції з Філадельфії до Джерзи

Ситі, — через що стратило бідний заробіток кілька родин на ших старих публіцистів в Європі). І він ще має чоло писати що інші роблять задля “теплого” місця, й наживи, а він ні! Ой “тепле”: 100 степенів спеки а оден редактор “Америки” робить ціле число і навіть коректу, що колись робило трьох людей. І ще мусить вести полеміку з ділом Ваших рученяток, котрими від року нападаете на Епископа і то на такого Епископа, що живе скромно як правдивий монах і тяжко працює, а все, що має, віддає на Сиріт і на скріплене Дієцезії. Просто дивитися спокійно не годен на те, до чого у своїй напасливости може дійти український інтелігент, що не признає над собою ніякого ні духовного ні світського Авторитету, тільки “свій власний розумець”.

Але вже видно в суспільности здоровий відрух проти “розуму” таких панів інтелігентів. Уже суспільність зачинає прозрівати й вилазити з хаотичного дуру. І се для нас властива заплата на нашій “теплій посаді”, на котрій нам піт градом з чола капає при роботі. —

